

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 27.01.2020

Asia: VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/VNS+6/2020>

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen kestävän kasvun ohjelmaa koskevasta selonteosta. STM on ollut aktiivisesti mukana ohjelman valmistelussa ohjelman eri painopisteiden osalta. Työelämänäkökulmien osalta STM:n sisältöjä on erityisesti ohjelman painopisteessä 5 *Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen* sekä sen osa-alueessa 5.3: *Työhyvinvointi, tuottavuus ja työkyvyn kehittäminen työelämässä*.

Osa-aluetta on valmisteltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kesken. Osa-alueen tavoitteena on edistää työhyvinvointia ja työelämässä olevien työkykyä tavalla, joka tukee työllisyysasteen nostamista ja tuottavuutta. Hallituksen työllisyysastetavoitteen mukaisesti osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten osallistumista työmarkkinoille lisätään. Työllisyystavoitteen saavuttamisen edellytyksenä on, että työkyvyn tuen palveluiden saatavuus ja laatu vastaavat työttömien työkyvyn tuen palvelutarvetta. Se edellyttää vaikuttavia toimia, jotka lisäävät kohderyhmän mahdollisuuksia pysyä työssä ja työllistyä ja vahvistavat laajemmin työelämän hyvinvointia tukevia rakenteita ja työkyvyn ongelmien ennaltaehkäisyä.

Osatyökykyisiä koskevan uudistuksen tavoitteena on parantaa Suomen työllisyysastetta tukemalla osatyökykyisten polkuja työhön sekä työkykyisyyttä ja työssä pysymistä sekä varmistaa työkyvyn tuen palveluiden saatavuus ja laatu. Tavoitteena on uudistaa eri hallinnonalojen toimintaa ja palveluita niin, että osatyökykyisten työttömien palvelutarpeet tunnistetaan ja arvioidaan oikea-aikaisesti, palveluihin ohjaaminen ja pääsy sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen ovat tarkoituksenmukaisia. Tämä vaatii investointeja palveluiden saatavuuteen, palveluiden laatuun ja osaamiseen sekä sisältöjen uudistamiseen sekä digitaalisiin työkaluihin, tiedon siirtymiseen hallinnonalojen välillä ja tiedolla johtamiseen. Lisäksi edistetään hallitusohjelman mukaisesti osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia tehdä työtä uuden välityömarkkinatoimijan avulla.

Työllisyyttä tukevat ja vaikuttavat palvelut on tarkoitus rakentaa toimivaksi ja pysyväksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja sekä TE-palveluja. Digitaalisten ratkaisujen osalta yhteiset työ- ja toimintakyvyn mittarit ja asiakkaan itsensä tuottama tieto ovat kattavien palvelujen kehittämisen ja kohdentamisen perusta.

Työllisyystavoitteen saavuttamiseksi on myös ehkäistävä ennen aikaista työelämästä syrjäytymistä ja pidennettävä työuria tukemalla työssä olevien työkykyä ja työhyvinvointia. Tavoitteena on tukea työpaikkojen kykyä hallita mielenterveyttä uhkaavia riskejä ja lisätä mielenterveyttä tukevia voimavaroja. Lyhyellä aikavälillä tämä näkyy mm. mielenterveyttä tukevien käytäntöjen leviämisenä ja juurtumisena työpaikoilla ja työterveyshuolloissa. Pitkällä aikavälillä toimenpiteet vaikuttavat työpaikkojen toimintakulttuuriin siten, että työkykyä tukevan työn painopiste siirtyy ongelmia korjaavasta toiminnasta ennalta-ehkäisevään toimintaan ja työssä jatkamisen tukemiseen. Osa-

alueen toimenpiteillä pyritään vähentämään mielenterveysperusteisia sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyseläkkeitä, mikä lisää työkykyisen työvoiman saatavuutta ja työn tuottavuutta ja vähentää mielenterveysongelmista aiheutuvia kuluja.

Työvoiman saatavuus ja yritysten rekrytointivaikeudet ovat nousseet yhä merkittävämmäksi ongelmaksi. Merkittävin tuottavuutta parantava tekijä on osaaminen ja teknologinen kehitys. Ilmastomuutos vaikuttaa työelämään ja ammattirakenteisiin. Yritysten ja työntekijöiden kannalta on olennaista kilpailukyvyn parantaminen niin, että huomioidaan laajasti työntekijöiden koulutus, osaaminen ja työssä oppiminen. Työn ja teknologian murroksessa kasvaa tarve kehittää yritysten ja työpaikkojen toimintatapoja ja toimintakulttuuria. Työhyvinvointia ja siihen liittyvää johtamisosaamista ja toimintamalleja, tuottavuusnäkökulma huomioon ottaen, työpaikoilla ja alueilla koskevan investointikokonaisuuden tavoitteena on edistää yritysten ja työpaikkojen kykyä vastata muutokseen, kehittää ja hyödyntää uusia toimintatapoja sekä johtaa osaamispääomaa.

STM on osallistunut myös muiden Suomen kestävän kasvun ohjelman painopistealueiden valmisteluun, ja painopisteen 6 *Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen* sisällöllisen valmistelun koordinaatiosta. Painopistealueen 4 digitaalisia infrastruktuureja tukevilla toimilla luodaan puolestaan myös edellytyksiä sosiaali- ja terveydenhuollossa tehtäville digiratkaisuille.

Mahdolliset lisätiedustelut:

Erityisasiantuntija Ritva Partinen, ritva.partinen@stm.fi, p. 0295 163 330

Erityisasiantuntija Ville Hänninen, ville.hanninen@stm.fi, p. 0295 163 518

Erityisasiantuntija Antti Hautaniemi, antti.hautaniemi@stm.fi, p. 0295 163 462